Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 76/2022 eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan Hallintovaliokunta 28.9.2022

lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio
ympäristöministeriö

Uudistuksen tausta ja valmistelu

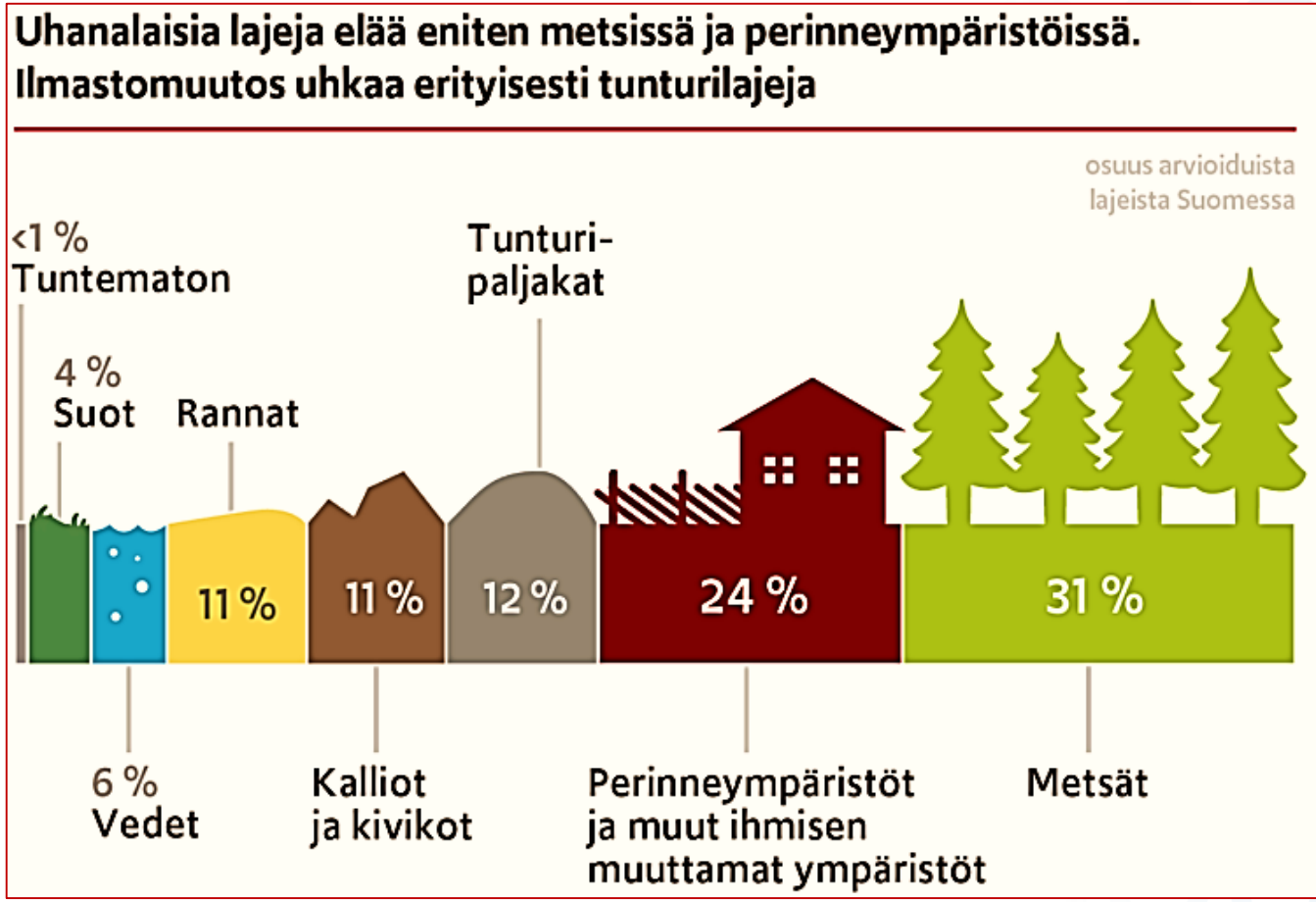
- **Hallitusohjelma – Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (3.1)**
  - Tavoite 5: Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa – Suomi saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet
  - Toimenpiteet: Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arvioinnin pohjalta
- **Uudistuksen tavoite**
  - Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa
- **Hallituksen esitystä on valmisteltu laajapohjaisissa työryhmissä 12/2019-11/2021**
  - Valmistelun aikana sidosryhmien ja tiedeyhteisön laaja osallistaminen

Toimintaympäristö 2020: lajit
Suomen eliölajeista uhanalaisia 12 %

Lajien uhanalaistumiskehitystä ei ole pysäytetty

- **Arviointi 2019 n. 22 000 lajille: uhanalaisuus lisääntynyt 10 vuodessa 10,5 % → 11,9 %**
- **Lähes 1/3 selkärankaisista lajeista uhanalaisia – etenkin linnuilla kehitys huolestuttava: esim. hömötiaisen kanta vähentynyt yli puolella n. 10 vuodessa (erittäin uhanalainen)**

Suurin syy lajien uhanalaistumiseen on niiden elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen

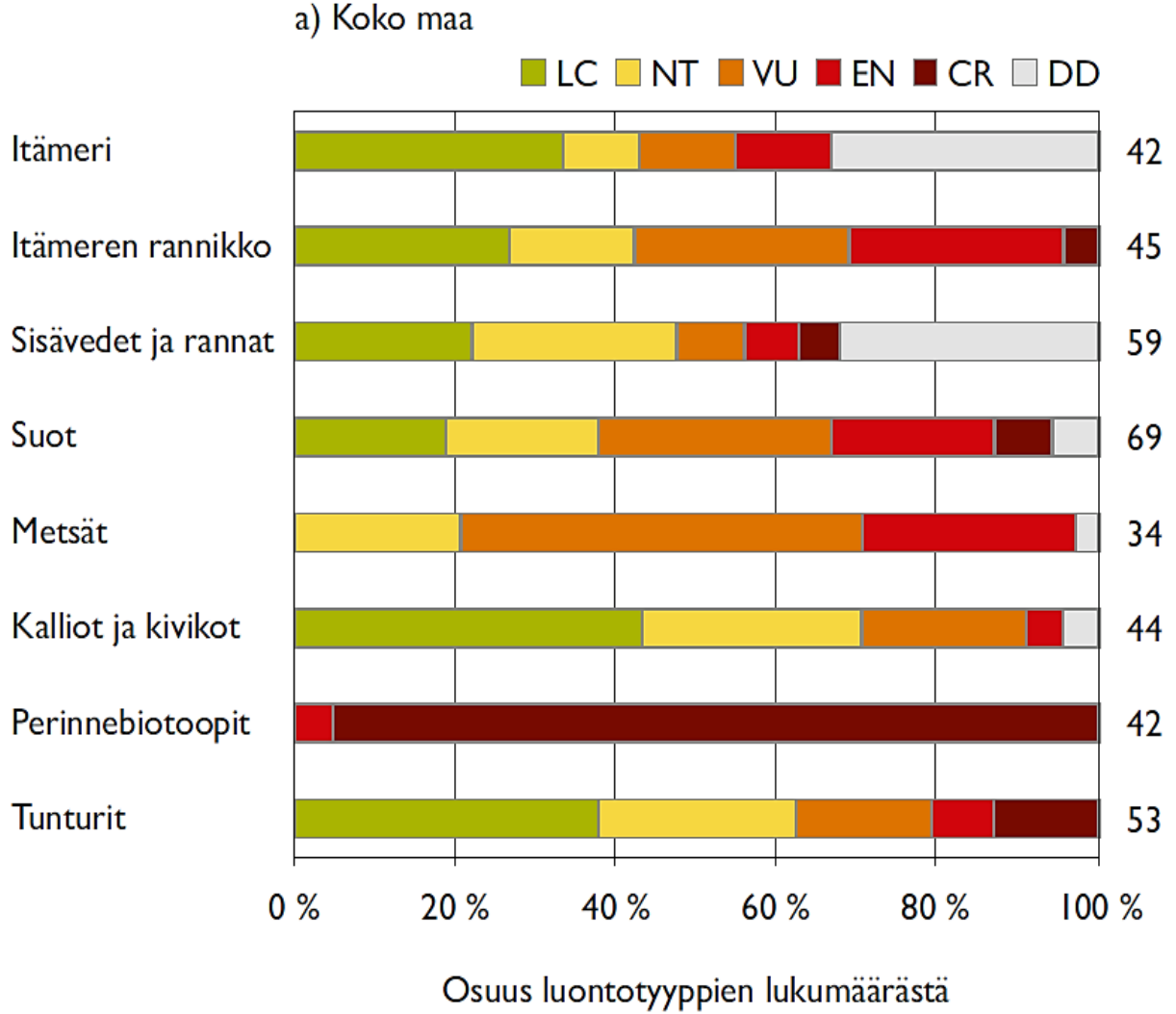
Lähde: Ympäristöministeriö, SYKE, Metsähallitus & LUOMUS 2019: Suomen lajisto jatkaa uhanalaistumista -esite

SYKE

Toimintaympäristö 2020: luontotyypit
Suomen luontotyypeistä uhanalaisia 48 %

Ei käännettä parempaan 10 vuodessa

- **Arvioinnit 2008 ja 2018 n. 400:lle luontotyypille**
- **Kehityssuunta arvioitiin heikkeneväksi 57 %:lla ja paranevaksi vain 5 %:lla**
- **Tilanne paranee lähinnä rehevöitymisestä ja ilmastonmuutoksesta hyötyvillä luontotyypeillä**
- **Arviointi perustui luontotyyppien määrän ja laadun muutoksiin ja harvinaisuuteen**

SYKE

Uhanalaisiksi luetaan luokat VU (vaarantunut), EN (erittäin uhanalainen) ja CR (äärimmäisen uhanalainen)

Lain rakenne

NYKYINEN LSL

1 luku Yleiset säännökset

1a luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

2 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

3 luku Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit

4 luku Luontotyyppien suojelu

5 luku Maiseman suojelu

6 luku Eliölajien suojelu

7 luku Luonnonsuojelun toteuttaminen

8 luku Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset

9 luku Muutoksenhaku

10 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset

11 luku Erinäiset säännökset

luku Voimaantulosäännökset

UUSI LSL

1 luku Yleiset säännökset

2 luku Luonnonsuojelun hallinto ja muut toimijat

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

6 luku Luonnonsuojelualueet

7 luku Luontotyyppien suojelu

8 luku Eliölajien suojelu

9 luku Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

10 luku Maiseman suojelu ja luonnonmuistomerkit

11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoituksiin ja korvaukset

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja tiedottaminen

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

15 luku Muutoksenhaku

16 luku Voimaantulosäännökset

Keskeisiä muutoksia nykyiseen lakiin

- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen lain tavoitteisiin ja luonnonsuojelun suunnitteluun
- Saamelaiskulttuurin suojan vahvistaminen kv-sopimusten ja perustuslain mukaisesti
- Lain yleisten säännösten ajantasaistaminen
- Viranomaisten roolien tarkentaminen ja selkeyttäminen
- Luonnonsuojelusuunnittelun ja osallistumisen vahvistaminen – sekä keinot että oikeusperusta
- LS-alueiden sääntelyn ajantasaistaminen – esim. vieraslajit, metsästys, malminetsinnän rajoitukset
- Luontotyyppien suojelun monipuolistaminen – mm. uhanalaiset luontotyypit asetukseen
- Lajisuojelun tarkentaminen ja osittainen vahvistaminen – esim. ”direktiivipoikkeukset” LSL:iin
- Rangaistavuuden yksilöinti – perustuslain tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimus
- Luontotiedon hallinnan kehittäminen
- Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation sisällyttäminen lakiin

Viranomaiset ja luonnonsuojelun hallinto

Yleistä

- Luonnonsuojelulakia koskevan ehdotuksen tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua lain vaikuttavuuden parantamisen myötä sekä tehostaa hallinnollisia menettelyjä
  - Säännöksiä ajantasaistettu ja tarkennettu viranomaisten tehtävien selventämiseksi
  - Ehdotus ei muuttaisi viranomaisten toimivaltasuhteita tai valtion ja kuntien työnjakoa
- Ehdotukseen sisältyy myös uusia viranomaistehtäviä
  - Valtaosa uusista tehtävistä on kohdennettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille – huomioitu resursseissa
  - Otettu huomioon valtion ympäristöhallinnon rakenteelliset muutokset sekä luonnonsuojelulain toteuttamiseen jo aiemmin liittyvien tehtävien huomattava lisääntyminen
  - Muiden viranomaisten osalta ehdotukset perustuvat pääasiassa voimassa olevaan sääntelyyn sekä vallitsevaan käytäntöön

Luonnonsuojelun hallinto (luku 2)

- Luvussa säädettäisiin voimassa olevaa lakia tarkemmin viranomaisten tehtävistä
  - Säännökset luonnonsuojelun valtion viranomaisista (9 §), asiantuntijaviranomaisista (10 §), kunnan tehtävistä (11 §) sekä luontopaneelista (12 §)
- Valtion viranomaiset
  - Ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, Rajavartiolaitos ja Tulli
- Luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset
  - Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo
- Lisäksi kunta ja luontopaneeli
  - Kunnan itsehallinto, luontopaneeli ei viranomainen

Hallinnon resurssit

- Ympäristöhallinnon voimavarat on jaettu neljään aluehallintovirastoon ja kolmeentoista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen
  - Resurssit merkittävästi vähentyneet
- Uusi laki ei tuo muutoksia toimivaltaan, mutta lisäisi merkittävästi ELY-keskusten tehtäviä
  - Lisäresurssitarpeen arvioitu olevan 22,5 henkilötyövuotta ja 1,575 miljoonaa euroa
  - Lisärahoitus sisältyy vuosia 2023–2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan
- Muiden viranomaisten osalta tehtävät voidaan lähtökohtaisesti hoitaa olemassa olevien resurssien puitteissa

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset (luku 14)

Lakiin jäävät säännökset

- Pakkokeinot
- Haltuunotto-oikeudet
- Rangaistussäännökset
- Erityinen menettämisseuraamus (yksilön arvo lajinsa edustajana)

Mitä uutta?

- Rangaistavien tekojen selkeä yksilöinti
- Viranomaisten tiedonsaantioikeudet lisätty
- Viranomaisen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö rangaistavasta teosta
- ELY-keskuksen asianomistajuus rikosasioissa
- Viranomaisten tehtävien ja toimivallan yksilöinti
- Vireillepano-oikeus omaan pykälään

KIITOS

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

#luonnonsuojelulaki